

ПРИЛОГ БИБЛИОГРАФИЈИ ДИЈАЛЕКАТСКИХ ТЕКСТОВА

(Бранкица Марковић, *Ка индексирању дијалекатских текстова објављених у Републици Србији*, Српски дијалектолошки зборник LXVII (ур. Слободан Реметић), Београд: Српска академија наука и уметности и Институт за српски језик САНУ, 2020, 116 стр.)

Библиографска монографија Бранкице Марковић „Ка индексирању дијалекатских текстова објављених у Републици Србији“ објављена је 2020. године у *Српском дијалектолошком зборнику LXVII* (413–528 стр.), у издању Српске академије наука и уметности и Института за српски језик САНУ. На 116 страница, систематично, детаљно и исцрпно, ауторка даје „преглед, опис и иницијалну класификацију“ (413) дијалекатских текстова објављених у широком временском распону од почетка XX вијека до 2017. године (закључно са том годином) у релевантној научној и стручној периодици и дијалектолошким монографским издањима у Републици Србији, као врједан допринос сублимирању и класификацији постојећих дијалекатских текстова и подстрек и путоказ будућим истраживачким подухватима из ове области.

У уводном дијелу (414–416) ауторка монографије наводи да су објављени дијалекатски текстови сврстани у три групе: А) Дијалекатски текстови уз које није дат опис грађе (35 прилога); Б) Дијалекатски текстови уз које је дат дјелимичан, краћи или дужи, опис грађе (105 прилога) и В) Дијалекатски текстови приложени у монографијама и речницима (112 прилога). Принципи навођења грађе био је хронолошки (према години издања), а у оквиру исте године азбучним редом према почетном слову презимена аутора. Монографија садржи укупно 252 библиографске јединице у којима су објављени дијалекатски текстови, слиједећи писмо на којем су објављени (ћирилица или латиница). Обухваћени су дијалекатски текстови са простора сва три наречја - штокавског, чакавског и кајавског, као и са терена западномакедонског дијалекта (416). Најбројнији су текстови са простора штокавског наречја, и то са терена призренско-тимочке дијалекатске области и херцеговачко-крајишког, косовско-ресавског и шумадијско-војвођанског дијалекта.

Бранкица Марковић у уводном дијелу запажа и истиче неуједначеност објављених текстова у њиховом финалном изгледу (неки су дати као примјери везаног говора, неки пак као засебне цјелине одвојене звјездицама, означени бројевима,

а има их и посебно насловљених), те даје корисну сугестију за будуће ауторе оваквих текстова да усвоје јединствен модел како би требало да изгледа један дијалекатски текст – а то је да сваки текст буде насловљен према теми о којој је информатор причао (414). На тај начин би се добило на прегледности и олакшао посао истраживачима из ове области. Надовезујући се на ту констатацију, ауторка даје кратак осврт на пет радова проф. Жарка Бошњаковића који се бавио питањима значаја, изгледа и анализе дијалекатског текста („Значај дијалекатског текста“; „Сигнали за рашчлањавање дијалекатског текста“; „Грамагичке и лексичкосемантичке особине метатекстуалног коментара у дијалекатском тексту“; „Анализа дијалекатског текста (На примеру говора Скопске Црне горе)“ (коауторски рад Станислава Станковића и Жарка Бошњаковића); „Како би још могао изгледати дијалекатски текст“). Из сваког рада Бранкица Марковић издваја суштину и главне закључке о питањима значаја, анализе, садржаја и структуре дијалекатског текста (414–416).

Након уводног дијела ауторка даје прецизну класификацију дијалекатских текстова, најприје оних уз које није дат опис грађе (416–427), а који су најмање бројни. Прва наведена јединица је из 1938. године (Милетић, Бранко: Извјештај г. Бранка Милетића, ГЗЦВЦ¹, св. 5, 1938, 30–32), а посљедња из 2017. године (Радовановић, Драгана – Милица Дејановић: Теренски записи из села Јажинца у Сирињићкој жузи, ГСЈ², год. XXVIII, бр. 15, 2017, 219–226).

Сљедећа цјелина су дијалекатски текстови уз које је дат дјелимичан, краћи или дужи, опис грађе, почев од прилога из 1926–1927. године (Hraste, Mate: Crtica o bruškom dijelektu, ЈФ, бр. VI, 1926–1927, 180–214), закључно са 2017. годином (Тошковић, Оливера: Из говора места Власотинце (Етноисторијске особености, фонолошке особености говора и дијалекатска грађа), СЈ³, бр. XXII, 2017, 657–667).

Трећа и најобимнија цјелина су дијалекатски текстови приложени у монографијама и речницима (464–485). Управо на почетку ове цјелине је најстарији текст из 1905. године (Белић, Александар: *Дијалекти источне и јужне Србије*, СДЗб, књ. I, 1905, 1–715), а посљедњи у низу је, као и у претходним цјелинама, из 2017. године (Савић, Биљана: *Народна медицинска лексика Великој Блашка (код Бањалуке)*, СДЗб, књ. LXIV, 2017, 995–1066).

Након систематично и прецизно датих библиографских јединица по цјелинама, ауторка даје класификацију по дијалектима, хронолошким редосљедом и обједињује дијалекатске текстове из све три класификоване групе (485–508), дајући напомену у фусноти да се у једном броју прилога среће заступљеност више дијалекатских типова.

У оквиру штокавског наречја прво су издвојени дијалекатски текстови са простора шумадијско-војвођанског дијалекта, потом дијалекатски текстови са простора херцеговачко-крајишког дијалекта, слиједе дијалекатски текстови са простора косовско-ресавског, смедеревско-вршачког, зетско-сјеничког дијалекта, потом дијалекатски текстови са простора призренско-тимочке дијалекатске области, дијалекатски текстови са простора млађег икавског дијалекта, један текст са простора

1 *Годишњак Задужбине Саре и Васе Стојановића*

2 *Годишњак за српски језик*

3 *Српски језик*

источнобосанског дијалека, дијалекатски текстови са простора славонског дијалека, на крају су дати дијалекатски текстови прелазних говора.

Текстови који припадају чакавском наречју класификовани су у 4 групе: дијалекатски текстови са простора југозападног истарског дијалека, дијалекатски текстови са простора северночакавског дијалека, дијалекатски текстови са простора средњочакавског дијалека и дијалекатски текстови са простора јужночакавског дијалека.

У групи кајавског наречја издвојени су дијалекатски текстови са простора горанског дијалека и дијалекатски текстови говора кајжаваца у Банату.

У посебну групу западномакедонски дијалекат издвојене су три библиографске јединице. Затим је дат списак прегледаних извора, у оквиру којег се налазе и скраћенице коришћене у монографији (502–507), те списак употријебљене литературе (507–508) и на крају два регистра – Регистар пунктова из којих постоји објављена дијалекатска грађа (508–526) и Регистар аутора (526–528).

Овакве монографске публикације у којима имамо систематизоване и класификоване, прегледно и прецизно дате библиографске јединице дијалекатских текстова на једном мјесту - имају вишеструк научни допринос. Најприје представљају праву драгоценост приликом писања научних радова из области дијалектологије. Истовремено, указују на неистражене пунктове који треба да буду истраживачки изазов у будућности и тако допринесу попуњавању празнина на дијалекатској мапи. Бранкица Марковић такође истиче потребу да сличних текстова буде још у будућности како би се оваква једна библиографија проширила и допунила на корист свих који се баве овом облашћу (416). Вјерујемо да ће то бити подстрек и за саму ауторку да своје научно интересовање и истраживачко прегнуће и даље усмјерава ка оваквим темама, настављајући започети низ новим драгоценим прилозима из ове области.

*Данијела РАДОЈЕВИЋ**

* Институт за језик и књижевност „Петар II Петровић Његош“, ЦАНУ, Подгорица, dristic@canu.ac.me

